

FiComin lausunto ns. EUid-asetusehdotuksesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt FiComilta lausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehityksen vahvistamisen osalta. FiCom kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

- Asetusehdotus ei edellytä, että valtio tulee kilpailemaan tunnistusmarkkinoille markkinaehtoisten toimijoiden kanssa – lompakkosovellus voi olla niin julkisen kuin yksityisenkin sektorin tuottama.
- Kansallisessa digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeessa on syytä ottaa aikalisä, katsoa peruslähtökohdat kuntoon ja odottaa, millaisia vaatimuksia ns. EUid-asetusehdotuksesta on Suomelle tulossa.

Asetusehdotus mahdollistaa sekä yksityisen että julkisen sektorin tuottaman lompakkosovelluksen ja jättää kansallisesti ratkaistavaksi, miten vaatimukset täyttävä lompakkosovellus saatetaan tarjolle jäsenvaltioissa kansalaisille, asukkaille ja oikeushenkilöille. Komission ehdotuksesta lopulta muotoutuva asetus tarkoittanee, että valtion tulee toteuttaa rajat ylittävä tunnistaminen esimerkiksi kansalaisvarmennetta korottamalla ja luoda jonkinlainen lupalompakko. Se ei kuitenkaan edellytä, että valtio tulee kilpailemaan tunnistusmarkkinoille markkinaehtoisesti tarjottavien vahvan sähköisen tunnistamisen palveluiden kanssa, jotka Traficomin ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhdessä teettämän selvityksen¹ mukaan toimivat hyvin. Omassa lausunnossaan² digitaalisen identiteetin hankkeesta Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoi, että valtion tulee suunniteltua ratkaisua valmistellessaan varmistua siitä, ettei digitaalisen identiteetin käyttöönotto estä tai vääristä kilpailua esimerkiksi varmenteiden ja/tai tunnisteiden tarjonnan markkinoilla.

Kun komission ehdotus aikanaan realisoituu EUid-lupalompakoksi, se voidaan toteuttaa tehokkaimmin muiden jäsenvaltioiden kanssa sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden välisellä yhteistyöllä, jos siihen on kansallisesti aitoa kiinnostusta. Kuten valtioneuvoston kannaksikin on ehdotettu, asetusehdotuksen myötä tulevan lainsäädäntökehikon tulee mahdollistaa yhteistyö julkisen sektorin sekä yksityisen sektorin toimijoiden välillä. Tunnistuspalveluiden tarjoajat ovat jo aiemmin ilmoittaneet olevansa sitoutuneita kehitystyöhön sekä ratkaisemaan yhdessä erityisryhmiä koskevat kysymykset. Vaatii jonkin verran lainsäädännöllisiä muutoksia, että tietyt erityisryhmät saadaan järjestelmän piiriin, mutta tämä on pientä

¹ Traficomin tutkimuksia ja selvityksiä 2/2021. Sähköisen tunnistamisen markkinat - Sähköinen tunnistaminen turvallisen asiointin mahdollistajan.

https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/publication/S%C3%A4hk%C3%B6isen_tunnistamisen_markkinat_-_S%C3%A4hk%C3%B6isen%20tunnistaminen%20turvallisen%20asiointin%20mahdollistajana%2017%2003%202021p.pdf.

² KKV:n lausunto VM:n digitaalisen henkilöllisyyden kehittämistä koskevasta arviomuistiosta, 30.4.2021.

https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/4c5250fa-2a44-46e7-9f9d-e1c6e8a66be7/52a83256-f4a6-4b8a-9dc4-a12e305151ac/LAUSUNTO_20210503105806.PDF

verrattuna tunnistusjärjestelmän kokonaisuudistuksen vaatimiin lakimuutoksiin sekä taloudellisiin resursseihin.

Valtiollista tunnistautumisjärjestelmää kokeiltiin viimeksi vuosituhannen alussa. Tällöin kuluttajat suosivat kuitenkin markkinatoimijoiden käyttäjäystävällisempiä palveluja, ja veronmaksajien rahoja hassattiin kymmeniä miljoonia euroja. Hanketta viriteltiin uudemman kerran 2012–2013, jolloin valtion toiminta aiheutti laaja-alaisen markkinahäiriön ja esti Mobiilivarmenteen käytön yleistymisen. Näitä virheitä ei saa toistaa.

Jatkokirjelmässä esitetään, että valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sääntelyssä huolehditaan myös yksityisen sektorin tunnistuspalvelun tarjoajien toimintaedellytysten turvaamisesta sekä innovaatioiden mahdollistamisesta. Yksityisen sektorin sähköisten tunnistusjärjestelmien ilmoittamisen lisäksi tulisi kuitenkin huomioida myös valtion digitaalisen henkilöllisyyden hankkeen vaikutukset tunnistuspalveluiden tarjoajille sekä luottamusverkostolle. Vaikka kansallinen luottamusverkosto ei perustukaan EU-sääntelyyn, on arvioitu, että ehdotuksella voi olla heijastusvaikutuksia myös luottamusverkoston liiketoimintamahdollisuuksiin. Tämän lisäksi digitaalisen henkilöllisyyden hankkeen vaikutukset luottamusverkoston tulevaisuudelle ovat vielä kokonaan selvittämättä. Valtioneuvosto nostaakin aiheellisesti esiin yksityiselle ja julkiselle sektorille todennäköisesti aiheutuvia merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, joita on vaikea arvioida vielä tässä vaiheessa.

FiCom korostaa Suomen tavoitetta luoda puitteet yhteiselle, yhteentoimivalle ja ihmiskeskeiselle eurooppalaisen identiteetin toimintamallille. Sen sijaan, että Suomessa kehitetään valtiovarainministeriön digitaalisen henkilöllisyyden hankkeen ajamaa omaa, kansallista identiteettilompakkosovellusta, on odotettava komission ehdottoman ns. EUid-asetusehdotuksen myötä tulevaa yhteiseurooppalaista standardia. Komission ehdottama malli mahdollistaa myös julkisten ja yksityisten toimijoiden välisen yhteistyön, jonka avulla tunnistusvälineen yhdenvertainen saatavuus voidaan varmistaa paljon nyt kaavailtua kotimaisen tunnistusjärjestelmän kokonaisuudistusta kevyemmin ja kohtuullisemmin kustannuksin.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksen vaatimien toimenpiteiden kehittämiselle ja toteuttamiselle varataan riittävä aika, jotta voidaan varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Asetusehdotuksen käsittelyn aikataulua voidaan pitää kunnianhimoisena, kun otetaan huomioon, että esimerkiksi lompakkosovelluksen teknisten rakenteiden ja viitekehyksen määrittäminen on tarkoitus aloittaa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ja rinnakkain lainsäädäntöehdotuksen käsittelyn kanssa. Yleiseurooppalaisen standardin pitäisi valmistua vuoden 2022 syksyllä. Valtiovarainministeriön lainsäädäntöryhmän on kuitenkin laadittava oma ehdotuksensa hallituksen esitykseksi jo vuoden 2022 tammikuussa, liki kahdeksan kuukautta ennen EU:n yhteistä standardia. On täysin selvää, että valtiovarainministeriön digitaalisen henkilöllisyyden hankkeen on otettava EUid-asetusehdotuksen myötä aikalisä ja odotettava, millaisia vaatimuksia uudesta asetuksesta on Suomelle tulossa.

FiCom yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että jatkovalmistelussa tulisi huolehtia, että toimialalistaus niistä tietyistä yksityisen sektorin toimijoista, jotka veloitetaan hyväksymään lompakkosovellus palveluissaan, on tarkkarajainen, tarkoituksenmukainen ja palvelee käytännön tarpeita. Valtioneuvosto kiinnittää lisäksi asianmukaisesti huomiota siihen, että EU:ssa on lähivuosina annettu, tai siellä on parhaillaan valmistelussa,

useita lainsäädäntöehdotuksia, jotka liittyvät rajat ylittävään sähköiseen asiointiin tai ovat merkityksellisiä nyt annetun ehdotuksen kannalta. On tärkeää, että ehdotettu sääntely sovitetaan yhteen muun EU-lainsäädännön kanssa.